

ARCHEVÊCHÉ SYRIEN

DE SYRIE

DAMAS, HOME

n. 23

110

ܐܘܪܘܫܠܝܡ

February/1920.

MEMORANDUM.

We have the honour of bringing before the PEACE CONFERENCE in information that H.B. the Syrian Patriarche of Antioch has intrusted me with the task of laying before the conference the sufferings and the wishes of our ancient Assyrian nation who reside mostly in the upper valleys of Tigris and Euphrates in Mesopotamia our chief points are the following:

1. It is to be noted that our nation apart from the persecutions inflicted upon it in the by-gone days of the Red-Sultan Abdul-hamid in 1895, has proportionately to its number suffered more than any other nation whose fate was the cruel sword of the Turks and the dagger of their brothers in barbarism the Kurds, as it will be seen by the enclosed list, which indicates the number of our massacred people amounts to 90,000. Syrians and 90,000 Nestorians and Chaldeans..
2. We regret bitterly that this ancient and glorious race which has rendered so many valuable services to civilization should be so neglected and even ignored by the European press and diplomatic correspondence, in which all Turkish massacres are called "Armenians Massacres" while the right name should have been "The Christian Massacres" since all Christians have suffered in the same degree.
3. We beseech the Peace Conference in it's dealing with Criminal Turkey not to forget to extend it's solicitude to the innocent Syro-Chaldeans whom no one can indite the plea of revolutionary movements, consequently we ask for the emancipation of the viloyets of Diarbekir, Bitlis, Kharpout, and Ourfa from the Turkish Yoke.
4. We protest against the projected establishment of a Kurdish authority, a so-called delegation is endeavouring to promote it's influence and renew the horrible scenes of the recent Kurdish barbarism.
5. We ask for indemnities in compensation of our damages.
6. We ask for the assurance of our National and Religious future.

We count on the justice of the Peace Conference to listen to our Nation which sighs for a tolerable future in which she can play her ancient role of Assyio-Chaldean civilization.

† Georges A. Bassam
Archbishop of Syria
Délégué au Patriarcat de

لورنس نادر مخو |

سوز ناما

نتنتیمانہ یا ٹانتوری

یا سہری ٹامیدی ۱۹۳۲

ئەو تاوانباركەرى كۆ ئەو ھېزىن لىشى ھاندەت كۆ ب ياخيپوونى رابن. ودراسى دا سەركردىن ئاشورىيان ب ھەولى داويى دابوون داكو مافىن ئاشورىيان كرتى بكن ل ئىراقى. و ل وى دەمى ھېزىن لىشى سنورىن ئىراقى وىنگەھىن بەرىتانى دپاراستن. وئەندامىن قى ھېزى ھزدكرن كۆ ئەو وخیزانىن وان دى كەفن دبن كەفى دا ھەكەر ئىنتىداب ل سەر ئىراقى رابو۱۷.

مارشەمعوون وھەفالىن خوەل بەرامبەر قى چەندى راوھستىيان داكو ئىراق نەبەت ئەندام د كوما كەلان دا وسەرپەخوھ نەبەت. وستووينا كارىن وان ئەو بو ھەمى سەرباز وئەقسەرىن ھېزىن لىشى دەست ژ كارىن خوھ بكىشن ژ خزمەت كرتى وەك دلسوزى دكەل مارشمعوونى۱۸.

پشتى كۆ ئاشورىيان زانى ئىنگلىز ژ سوزىن خوھ سار بووینە. ھېزىن لىشى ھەلوھشاندىنا خوھ راكەھاند ل روژا ئىكى خزىرانا ۱۹۳۲ وەك دەرىنەك ژ دزايەتى كرنا بەيماننا بەرىتانى- ئىراقى وقى چەندى دەنگشەدانەك مەزن ھەبو دناق بەرىتانىيان دا. لەورا فرەنسىس ھىمفرىزى ۱۹. كەلەك نامە فرىكرن بو مارشەمعوونى وتىدا داخووزيا ھارىكارىي كر كۆ سەرباز وئەقسەرىن لىشى بزقرن بو كارى خوھ. وسوز دان كۆ ئەو دى ھەمى ھەولان دت ژ بو ھارىكارىكرنا مللەتى ئاشورى. وپەركىرى كرتن ژ وانا د كوما كەلان دا ۲۰.

ول ئەيلولا ۱۹۲۹ ھۆكۈمەتا بەرىتانى بوو جارا ئىكى ئامازە دا بىدوى ھاتنا ئىنتىدابا وان ل سەر ئىراقى ل داويا ۱۹۳۲. و ل ۱۰/۳ دەھمان سال دا ئىراق بو ئەندام ل رىكخراوا كوما كەلان دا. قى برىارى كومان بو ئاشورىيان دروست كرتن ۲۱. وئەق چەندە بو ئەكەرى دلكرانیا ئاشورىيان ۲۲. وپىرارا ئەندامبوونا ئىراقى د كوما كەلان دا دەركەفت ژ ئەنجامى رىككەفتتا دناق بەرا ئىراق وپەرىتانىيان دا ب سەركردايەتيا نوورى سەئىد وسىر فرەنسىس

ژبو سەرئىخستنا قى پروژە. چونكە ھەبوونا ھېزەكا ئاشورى ل باكورى بتە كەف ل سەر توركان و دەھمان دەم دا دى ژ كرتىيا كوردان كىم كت ۱۰. وگافىن ئىكى ئىنگلىزان ئاقىتەن ئەو بو كۆ خىشەتگەھەك ب ناقى مەندان بىتە ئاقاكرن ل سەر رووبارى خابوورى. باكورى روژەھلاتا مووسل. ول كولا نا ۱۹۲۰ زورپەيا ئاشورىيان ھاتنە قەگھاستن ژ بەعقووبە بو مەندان. لى بەشەك ژ وان مانە ل بەعقووبە ۱۱. و دەست پىكا لەشكەركرنا ئاشورىيان بو ھېزىن لىشى ل مەندان دەست پىكر۱۲.

پشتى ناغا پتروس دپروژى خوھدا شكەستى بەرىتانىيان ھزر د چەوانيا چارەسەركرنا پىسا ئاشورىيان كر ل ئىراقى. وچەوانيا مفا وپركرتن ژ وانا د خزمەتكرتنا بەرژەوھەندىن بەرىتانى دا. ژبەر قى

چەندى وپشتى دامەزراندنا پادشايەتتى بەرىتانىا ھەول دا دان پىدان ب ئىنتىدابا وان ل سەر ئىراقى بىتە كرتن ۱۳. وپابەتى نووى دەستپىكر كۆ دروستكرنا پادشايەتتى بوو بن ئىنتىدابا بەرىتانى دا ل ۱۹۲۱ ۱۴. و ل دەمى پىسگرىكا مووسل دەست پىكرى ئاشورىيان پەيوھەندىكە موكم ب بابەتى قە ھەبو۱۵. وژئالىكە دىقە بەرىتانىا كەلەك ھەول ددا پەيماننا ئىراقى-بەرىتانى بىتە بەستن ل ۱۹۳۰. ژ بو پەپروموكرنا بەرژەوھەندىن خوھ ل ئىراقى لەورا باشتەر دىت ناكوكى دناق بەرا وان دا نەمىن. وئەو چەندە كره ئارملنجەك سەرەكى د سىياسەتا خوھ دا. وپتنى كەمىنە دلشاشاندن ل

دەمى بەرژەوھەندىن وان دكەفتن دەتەرسىدا. وھندەك كەمىنە ب ھىشى بوون كۆ بەرىتانىا سوزىن خوھ بچە بىنت ب ئاقاكرنا ئوتونومىيەكى ژبو وان لى ھېزىن وان ھەلوھشان پشتى كۆ بەرىتانىا برىار داى ئىراق بىتە ئەندام د رىكخراوا كوما كەلان دا ل ۱۹۳۲. وئەقە بو ئەكەرى نەرازى بوونا كەمىنەيا ئاشورى۱۶.

ل ھەيشا ئادارا ۱۹۳۲ مارشەمعوون ئىشاي دبارودوخەكى تەندروستىيى خراب دابوول دەمى ھۆكۈمەتا بەرىتانى

همفریز ونهف ریځکهفتنه هاته نافکرن ب نافئ ریځکهفتنا چواری
- ریځکهفتنا ههڅهپیمانی ودوستاتیی دناق بهرا همدوو ولاتان
داپشتی ریځکهفتنا سالا ۱۹۳۰.

نهو ههمی بهلگهنامه که ل سهر ناشوریان هاتبوون
نئیسین وهاتبوون پیشکیشکرن بو کوما کهلان ب ههروه وین
مفا بوون ژبو چارمهسرکرنا پرسا ناشوریان. ژ نهگهړی سیاسهتا
دوژمنکارانه یا حکومتا بهریتانی. ل سهراری هندئ کو سیر
همفریز بوچونا خوه دیاردکر بو ناشوریان وپالپشتیا خوه بو
وان دیار دکر. وب تاییهت ناما وی یا هنارتی بو مار شه معوونی
ل ۱۹۳۰/۶/۱۸ که تیدا هاتیه ((هووین باش دزانن کو نهز دی
ههمی ههولا دم داکو هاریکاریم دکهل وه ومللهتی وه ل جنیف.
ویا من ژ ههوهین ریژدار وسهرکردین ناشوری دقیت نهوه کو
هووین هاریکارین دکهل من و هیژین وه (لیفی) بهردهوام بن د
خزمتی دا. ههروهسا نارامیا خوه بپاریژن تا نه م بریارا کوما
کهلان ومردگرن)) ۲۳.

سوزناما نیستیمانی یا ناشوری وجقینا سهری ټامیدیی ۱۹۳۲ :

بشتی مار شه معوونی ومهتا وی سورمه خانمی ۲۴زاین
کو بابتهی بجه کرنا ناشوریان بو بشکهک ژ رابردوی بریاردان
جقینهکی نهجم بدن دکهل زهلامین نایینی وسهروک هوزین
ناشوری ب مهرما دانا هندهک پینشیاران بو حکومتا بهریتانی
وحکومتا ئیراقی دهربارهی بجه کرنا وان. ول وی دهمی مار
شه معوون ومهتا وی ل هاقینگهها سهری ټامیدیی دژیان ل نیژیک
سهریازگهها لهشکهړی بهریتانی یی هاقینی که هیژین لیفی ین
ناشوری ب نهرکی زیرهفانیا وی رادبوون ۲۵. مار شه معوونی ومهتا
وی داخواز نامه شانندن بو زهلامین نایینی وسهروک هوزان و ژلایین

خوه څه داخوازکریانداخواز بجه ټینان ول سهری ټامیدیی جقین
هاته نهجم دان ل روژا ۱۶ خزیرانا ۱۹۳۲. ود جقینی دا کوم بین ل
سهر (سوزناما نیستیمانی یا نهتهوهی) کو زههمی ناشوریان پیک
بیته وههمیان کوم بکت ۲۶.

بهتتداربووین جقینا پیک هاتبوون ژ :

۱. بتیریکي ناشوری مارټایشو شه معوون ومهتا وی سورما خانم.
۲. مهتران یووسف خه نانیشو مهترائی شه مزدین.
۳. ئوسقف زهیا سهرکیس ئوسقفی جیلو.
۴. ئوسقف ماریوالاها ئوسقفی برور.
۵. مهلک خوشابا مهلک یووسف.
۶. مالک زهیا مهلک شه مزدین.
۷. یاقو مهلک ئیسماعیل که جهی بابی خوه کرتبوو (مهلک ئیسماعیل).
۸. مالک خه نانو تخوما.
۹. سادقی مار شه معوونی ۲۷.

ویشتی جقینی ودان وستاندنی ل سهر بابتهی
ب تیتر وتهسهل ریځکهفتن ل سهر هندهک بریاران داکو
پیشکیشی کومیتا کوما کهلان بکهن وبریار نهغه
بوون :

۱. دان پیدان ب ناشوریان بیته کرن وهک نهتهوهک
بجه ل ئیراقی. نه وهک که مینه به کا نایینی.
۲. بیویسته دهقهرین وان بینه زفراندن ل سهر سنورین
ئیراق وتورکیا. وهه کهر نهغه چنده نه ئیته پیک
ټینان پنیویسته نشتیمانهک بو ناشوریان بیته دیتن
وناشوری لی بینه بجه کرن ودقیت نهغه ولاته ل
دهوک وټامیدی وټاکری وټاخو بت. وسهنتهړی وی
دهوک بت ودبن ریځه بهریا پاریزگارهی عهره ب وب

کرنی و دیار کرنا بوجونا ئاشوریان دکومبوونان دا. وپشتی لایه نگرین وی پیوستین وی ین دارای دابین کرین مارش معوون بهرمه جنیف بریکهفت ل روزا ۱۰ نهلولا سال ۱۹۳۲

ل ۳ نوکتوبه ری ل هه مان سال ئیراق بویه نه نام د ریکخراوا کوما که لان دا. ومار شه معوونی نه شیا داخوایین ئاشوریان بجه بینت. وژ جنیفی بدهستین فاللا زفری. نهقی چهندی کارتیکرنه کا خراب ل سهر ئاشوریان دروست کر. وب فی رنگی بهریتانیا خهون وهیشین ئاشوریان ژ ناخبرن نهوژی دروستکرنا وهلاته کی نهتهوهی بو وان.

دووماهیك:

جشینا ئاشوریان ل سه ری ئامیدی وداخوایین وان بو حکومهتین بهریتانی وئیراقی بتنی مان حوبره ک ل سهر کاغهزی وهیچ کهورینه که رویندا. لی بابهت بهرمه ترسناکیی فه چو ل ده می ئیراق هاتی و مرگرتن وه که نه نام دریکخراوا کوما که لان دا ل ۳ نیکتوبه را سال ۱۹۳۲. وپهن دین ئاشوریان دکهل ئیراقی ئالوزبون. وهه ژماره ک ئاشوریان بهرمه سوریا کوچبه ری کرن ل هاقینا سال ۱۹۳۳. ول ده می زفرین بو ئیراقی شهر دناق بهرا هه ردوو لایان په یادبو. وژ نه نامی سیاسه تا بهریتانی وئیراقی وداخوایین ئاشوریان کوشتار دژی وان هاتن نه نام دان ل کوندین دمووربه ری دهوکی وب تایبهت ل سیمیلی و ل زاخو و دیره بوونی.

هاریکاریا شیورمه نده ک بهریتانی.

۳. نهردی بو وان بیته دان دقیت بیته تاپو کرن ب رهنه گه کی فه رمی.

۴. دقیت هیمایه ک بهرز وبلند بیته به خشین بو مار شه معوونی ژ لایین حکومه تا ئیراقی فه ودان پیدان ب دهست هه لاتا وی یا ئایینی و سیاسی ل سهر ئاشوریان بیته کرن.

۵. دقیت نوونه ره ک نوونه راتیا ئاشوریان بکت ل په رله مانی ئیراقی.

۶. دابین کرنا خزمه تین ته ندروستی ب ریکا ئافا کرنا خهسته خانه هیه کی ل دهوکی وژماره ک بنگه هین ته ندروستی ل کوندین ئاشوریان.

۷. فه کرنا قوتابخانا ب زمانی ئاشوری دکهل زمانی عه رمی.

۸. دهستنی شانکرنا نه قافان بو زه لامین ئایینی.

۹. نه و مرگرتنا چه کی ژ ئاشوریان ۲۸.

سیر فرهنسیس همفریزی بریاردا ژماره یه ک نامه یان بشینت بو بتریرک ایشا مارشه معوون بهرمه ما زفراندنا سه ربازین لیقی بو خزمه تا له شکه ری. وبلندکرنا داخوایین ئاشوریان بو حکومه تا ئیراقی و حکومه تا بهریتانی وژ بهر فی چهندی بتریرکی ناخبری کفاشتن ئیخستن ل سهر سه رکردین هیژین لیقی وشیا وان رازی بکت بزفرن ل سهر خزمه تا خوه بو ماوی ۶ هه یقان. داکو ریکخراوا کوما که لان بهر یخوهدانه کی ل داخوایین وان بکت. ول ده می ژفانی که نگه شه کرنا بابه تی ئیراقی نیژیکبوی مار شه معوونی هه قالیین خوه رازی کرن کو دقیت نهوژی بهرمه جنیف بچت بهرمه ما به شداری

پهراویز

۱. قسطنطین بیئو فی جمات فی فیبارمتی، الاشوریان والدمسالة الأشورية فی العصر الحديث، ت: حداء، (دمشق: ۱۹۸۹)، ص ۱۵.
۲. عبدالرزاق الحسن، تاریخ العراق العراق السیاس الحديث، ج ۱، (بیروت: ۲۰۰۸)، ص ۲۳.
۳. عبدالمجید حسیب القیسی، التاریخ السیاسیوالعسکری للآشوریین فی العراق ۱۹۹۹-۱۹۲۱، (بیروت: ۲۰۰۴)، ص ۳۴.
۴. للمزیدینظر: ماتقیف، الدصدر السابق، ص ۳۷ ومابعدی.
۵. سولتان عهبدولحه میدی دووی ۱۸۷۶-۱۹۰۹. ژ دایک بوین سال ۱۸۴۲ یه کوری سولتان عهبدولحه میدی ئیککی یه ودایکا وی تیرمکان فادین نهقه ندیه بویه سولتان ئوسمانیان ل داویا هه یقا ته باخی سال ۱۸۷۶ یی پشتی لادانا براین وی مورادی بینجی ل ۳۱
۶. تهباخا سالان ناف بری بو ماوی ۳۳ سالان دهست هه لات کیرایه. ژ لایین ئیتحادیان فه هاتیه لادان ل سال ۱۹۰۹. و ل ۱۰ هه یقا سوپاتی وهه را داوینی کریه. مذکراتعاشه عثمانواغلی، والدیسلطانعبدا الحمیدالثانی، ت: صالحسعداویصالح، (عمان: ۱۹۹۱)، ص ۱۱ ومابعدی.

